

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא ק"ג.

עין משפט
נר מצוה

גבי בעל הבית. כלומר בזכותה דבעל הבית איכא תרי חזקי לזכותו: **והא טבע ליה קמץ.** ומה עדים שטבעו אותו מזריזין: **ודלמא לנפטר הכי.** דלזילי עדים מהתם פרעיה צו ביום ללא עזר צבל תלין: **כל זמנו.** עד שעבר עליו: **ולעולם.** בתמיהה. ובשביל שטבעו כל היום וללא נתן יהא שכיר זה נאמן לעולם לשבוע לא התקבלתי ואם רוצה ביה"ב שכיר שכרו: **א"ר חמא בר עוקבא כנגד כל היום של תביעה.** יום אחד לאחר זמנו נתנו לו חכמים לישבע ויטול: **מתני' המלוה אם חזירו והגיע זמן ולא פרע לו: לא ימשכנו. אפי' בשוק אלף צב"ד: ולא יכנס לניסו.** בגמ' מפרש במאן קאי: היו לו שני גלים. וחזרו כנגד שניהם ומשכנו בשניהם: **נוטל אחד ומחזיר אחד.** בשעה שהולך כריך לזה יחזירו לו משום החזרת העבדו ויעכב את השני וכשיטתך זה לשני יטול זה את הראשון ויחזיר את השני כדמפרש ואזיל מחזיר את הכר צבילה ואת הממרישה ציוס: **מס. הלזה אין משיב העבדו לירשני שאין כאן מלוה העבדו אלא ימכרו ויגבה חובו להשג תשיב לו כתיב: ולא לירשני: שלשים יום.** זמן צ"ד: **גמ' ושליה צ"ד מנפח נפוחי.** אף הוא אינו רשאי ליכנס לציטו ולמשכנו אלא רואהו בשוק ומנתק דבר שאוחז צידו ממנו: **ממשכנין.** משמע בתוך הבית: **צבילה מתוך הבית משמע דהא ריחיים ורכב בגו ציטא שכוחי: לעולם צבעל חוב.** קאמר ולא חידוק מינה הא כלים אחרים חבול בצבילים אחרים עובר משום לא תגזל אל ציטו ולהכי צלעטרין להוסיק לאו שני משום ריחיים ורכב וחד משום לא תגזל אל ציטו: **ממשמע שנאמר בתוך פעמוד.** ויוליא אליך את העבדו וכי איני יודע שהאיש יוליאנו אלא מי יוליאנו אם לא צב"ד: **מאי לאו לרצות שליח צ"ד כו'. שיכנס לתוך הבית וה"ק והאיש דהוא שליח צ"ד ואשר אתה נושה צו יוליא אליך:** לא

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אבל מטא זמן חיוביה רמי אנפשיה ומידבר וכי שכיר עובר משום כל הגזול התם תרי חזקי הכא חדא חזקה גבי בעל הבית איכא תרי חזקי חדא דאין בעל הבית עובר משום והכא חדא חזקה: אם יש עדים שתבעו הרי זה נשבע ונוטל: והא (ו) קתבעו לקמן א"ר אפי' אשתבעו בומונו ודלמא לבתר הכי פרע אמר אביי שתבעו כל זמנו ולעולם (ו) (לא פרע ליה) א"ר חמא בר עוקבא כנגד אותו היום של תביעה: **מתני' המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בב"ד ולא יכנס לביתו ליטול משכונו שנאמר בחוץ תעמוד ה' היו לו שני כלים נוטל אחד ומניח אחד (ו) ומחזיר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום ואם מת אינו מחזיר לירשיו רשב"ג אומר אף ילעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום ומשלשים יום ולהלן מוכרן בב"ד: **גמ' אמר שמואל ה"שליח ב"ד מנתח נתוחי אין אבל משכונו לא והתנן המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בב"ד מכלל דבב"ד ממשכנין (ו) א"ל שמואל אימא לא ינתחנו אלא בב"ד הכי נמי מסתברא דקתני סיפא לא יכנס לביתו ליטול משכונו מני אילימא בעל חוב מרישא שמע מינה אלא לאו שליח ב"ד אי משום הא לא איריא (ו) ה"ק המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בב"ד מכלל דבב"ד ממשכנים ובעל חוב אפי' נתוחי נמי לא (ו) שלא יכנס לביתו ליטול משכונו מתיב רב יוסף (ו) לא יחבל ריחיים ורכב הא דברים אחרים חבל (ו) לא תחבל בגד אלמנה הא של אחרים תחבל מאן אי נימא בעל חוב הא כתיב (ו) לא תבא אל ביתו לעבוט עבדו אלא לאו שליח ב"ד תרגמה רב פפא בריה דרב נחמן קמיה דרב יוסף ואמרי לה רב פפא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף לעולם בבעל חוב ולעבור עליו בשני באוין ת"ש ממשמע שנאמר (ו) בחוץ תעמוד איני יודע שהאיש אשר אתה נושה בו יוציא אלא מה תלמוד לומר (ו) והאיש לרבות שליח בית דין כלאו לא****

ונוטל הכי פירושו יציא ראייה ששכרו ואז יהיה נשבע ונוטל (ו) והכא דקתני המע"ה היינו יציא עדים שקצץ לו שמים שהעדים יודעים הקנינה אם יודעין ששכרו (ו) כלפרין וכן משמע בפרק כל הנשבעין דקאמר עלה ראייה דלשבע לא קתני משמע דנשבע ונוטל היינו שיציא ראייה ששכרו ויהיה נשבע ונוטל:

השתא דמטא זמן חיוביה רמי אנפשיה ומדבר. וא"ת א"כ צומונו אמאי נשבע שכיר ונוטל לימא צב"ד איני זוכר עתה אצל הניחו לי עד שיעלה עמוד השחר שאזכור אם נתתי אם לאו כיון שאחר זמנו אנו פוטרים אותו מטעם זה ועוד קשה צב"ד דרמי אנפשיה ומדבר שלא נשבע לשקר וי"ל דחוקה שאין צב"ד יעבר צבל תלין לא מהני אלא היכא דאיכא חזקה דאין שכיר משהה שכרו צב"ד כמו שאפרש בסמוך ואם היה יכול צב"ד לטעון הניחו לי עד שיעלה עמוד השחר לא היתה כאן חזקה דאין שכיר משהה שכרו שהרי לא השהה (ו) אלו אלא טבעו ממנו צב"ד ולא רלו ליתן לו ושהו אותו לעמוד השחר: **וכי שכיר עובר בב"ד תגזול.** וא"ת צבל הבית נמי אינה הך חזקה שאינו עובר צבל תגזול וי"ל דממיר ליה לאו אחד כמו שנים א"כ צבלו הכי משני ליה שפיר וא"ת ומ"מ איכא חזקה דאין צב"ד עובר צבל תלין כנגדו והוא צרי וצרי והמע"ה וי"ל דחוקה של צבל הבית אינה חזקה טובה כשל שכיר דוימנין לא רמי אנפשיה למידבר והוא לן למימר דנשבע ונוטל וחזקה דאין שכיר משהה שכרו צבלו (ו) לא תשיבא כחוקת שכיר אלא כששתיהן צידד הוה כנגד חזקת שכיר והוה צרי וצרי והמע"ה:

והא תבע ייה קמץ. א"ר חמא בר עוקבא כנגד כל היום של תביעה: **מאי לאו לרצות שליח צ"ד כו'. שיכנס לתוך הבית והאיש דהוא נושה צו יוליא אליך: לא תגזל ריחיים ורכב: פי נפש הוא חבל:** דברים כו' ו' לא תשה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה: דברים כו' ו' פ"ה תשה ברעך משאת מאוקדה לא תבא אל ביתו לעבט עבדו: דברים כו' ו'

תורה אור השלם
1 לא תעשק את רעך ולא תגזול לא תלין פועלת שכיר אתך עד בקר: יקרא יט י'
2 בחוץ תעמד וקראיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבדו ודבריה כו' י'
3 לא תגזל ריחיים ורכב פי נפש הוא חבל: דברים כו' ו'
4 לא תשה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה: דברים כו' ו'
5 פ"ה תשה ברעך משאת מאוקדה לא תבא אל ביתו לעבט עבדו: דברים כו' ו'

מוסף רש"י
וכי שכיר עובר על כל תגזול לקבל שכרו צ"ב פעמים (שבועות הוה).

(א) רש"י מוחק ג' מיות אלו, (ב) תמורה ה' א' ג' נע' חוס' לקמן קטו. ד"ה אלמנה, (ד) אחר לך, (ה) [דברים כד, ו] ז"ל ויסוף, (ו) ונשם בחו' ד"ה והאמר רבי יוחנן ועי' שסקר כא: מוס' ד"ה אחר רב פפא, (ח) עי' מ"מ פ"ג ממלוה מה שמירץ בשם השב"ס,

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא קתבע ליה קמץ: (ב) שם משום הא לא איריא (הכי קאמר) תא"מ וי"ב ס"א חסורי מיחסרה והכי קתני: (ג) שם תמתי נמי לא גידרה שמוא יכנס לנימו: (ד) תד"ה קליה וכו' אם יודעין ששכרו כדפרושיה וכן משמע צ"ד: (ה) ד"ה השתא שהרי לא השהה אותו אלא: (ו) ד"ה וכי שכיר וכו' לצדו נמי לא תשיבא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ואת לכן מפרים בו ועוד נראה ל"ת כו'. נ"ב וכן פי' הרא"ש ועוד אצל הרמב"ם ורמב"ן והשב"ז וז"ל מפרשים כפירש"י החורשות וכן מפרשים דמתני' ומחרישה ממש וקושית מוס' תירץ בשם"ה דמתני' מיירי בעבר ומשכנו ויהי מתוך קושיה מוס' ד"ה מחזיר כו' ומש"ס ז"ל אהריה ר"ל בשעת מלאכה דא"ל להחזיר כו' א"כ אלא בשעת מלאכה ודוק הליך לגוף א"ל כו' א"כ אלא ש"ד כמו לזכות כו' א"כ והרמב"ן והרשב"א מילוי דאף לכתלה מותר למשכן שלא בשעת מלאכה כו' א"כ ויהי צירובלמי אצל דעת הרמב"ם כוה כדעת מוס' דכלי א"כ אסור לעולם למשכן ואם משכנו חייב להחזיר מיד והר"ה מירך דמתני' מיירי בנתנו מעטו ואפי' חייב להחזיר וי"ב הרמב"ם אחד כו' ואחד שנתנו לו מעטו ומ"מ בש"ע שם (ב"מ פ"ו א') סעי' טו וע"ש בפני"ב דפסק דכלי א"כ מחזיר מיד וע"ש בגמ' א"כ אלא בסוף סעי' ו' כתב ומחזיר אותם בשעת מלאכה והעיקר כדעת רמב"ם דמחזיר מיד:

אינו עובר אלא בוקר ראשון אלא הכי פירושו ולעולם שכיר נשבע ונוטל אין זו תקנה טובה שיהא נאמן לעולם לומר לא פרע לי: **מחזיר את חבר בלי"ה.** צריש תמורה (דף ו' ו' ושם ד"ה מחזיר) פריך לרצא דאמר כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני והרי השבת העבדו דאמר רחמנא לא תעבדו עבדו ותנן מחזיר את הכר צבילה אלמא דמהני וקשה דמנליה דמתני' איירי במשכנו צאיסור וא"ל דסמיך אצרייתא דאלו מנאות (לעיל דף ב'): דקתני משכנו שלא צרשות מנין כו' דא"כ מאי קשה לן דהא צצרייתא גופה יליף מהשג תשיב דממני התם ואי אדשמואל סמיך א"כ מה כריך לתרץ מהשג הלא עיקר קרא לשמואל איירי במשכנו צאיסור דאם חבל וגו' משמע דמשכנו צציתו וי"ל דסמיך אמעשים צכל יום דמחזיר אפי' משכנו שלא צרשות א"כ סמיך אצרייתא דלקמן (דף קד): דמתרץ לה רב ששת המלוה [את] חזירו אינו רשאי למשכנו משכנו חייב להחזיר לו אפי' דהאי דפריך לרצא בתמורה לא אחי אליבא דשמואל דלשמואל אין שייך להקשות דעיקר קרא במשכנו צאיסור כתיב מ"מ אין להוכיח משם שלא יהא הלכה כשמואל כי כן דרך גמרא להקשות ולתרוץ אפילו דלא כהלכתא כדאשכחן בפ"ב דכתובות (דף כו' ו'). וצרייתא דאלו מנאות (לעיל דף ב'): דקאמר אין לי אלא במשכנו צרשות אין כריך לומר דשמואל יהפוך וישנה אין לי אלא משכנו שלא צרשות אלא יעמידנה כתנא דפליג אתנא דקאי כוותיה ויהפוך דהרשה:

ואת המחרישה ביום. קשה לר"ת דתניא בסוף פירקין (דף קטו). חבל זוג של ספרים וזמנד של פרות חייב משום צ' כלים ופירש בקובץ פרות החורשות וחייב עליהם החובלן לפי שעושין נטל נפש א"כ היאך נטל את המחרישה דקתני ומחזיר (ו) הא עבר כי נפש הוא חובל (דברים כו) ועוד דאין נראה לחייב אלא דוקא דוימא דריחיים ורכב שמתקנים ורכב שמתקנים האוכל עלמנו צכלי לכן מפרש ר"ת כמד פרות היינו פרות המרכסות בתצוה וגריס ר"ת נמי זוג של מספרים ולא גריסין זוג של ספרים וכן גריס ר"ח והס תספורת של ירק או לגוז צית השחיטה כדאמרין בצבורות (דף קטו). שדרכן היה לגוז אצל פרות החורשות לא מיקרי כלי שעושין אוכל נפש ועוד נראה לר"ת דמחרישה דהכא לאו היינו מחרישה שחורשין זה את הקרקע דנראה דלא מייחז צבשבת העבדו אלא צכלי העשוי לגוף האדם ולגאחיו ועוד דמוקי בגמ' במחרישה דכספא ואין דרך למרוס קרקע במחרישה של כסף אלא נראה לר"ת דהיינו מגרדתא שגמדין צו בני אדם צצית המחרך כדאמר בפרק חצית (שבת דף קמז): עבדא ליה אימינה מגרדתא דכספא וכן צפרק מניחת האשה (כתובות דף סח). במחרישה דכספא פ"ח דהיינו מגרדתא: **אימא לא ינתחנו אלא בבית דין.** וא"ת מנין דיתנות אסור לצבל חוב וואומר ר"י דמורכזין הוא כדאמר בסמוך צבל חוב נימות נמי לא גזירה שמוא יכנס צציתו: **וחסורי מיחסרה והבי קרני.** תימה דקאמר חסורי מיחסרה כדי לרחות וי"ל דאין למוש חוב שאינו מגיה כ"כ ורוב ספרים גרסי הכי קאמר: